

L'Institut Nova Història ha celebrat el 15è Simposi a l'entorn de la descoberta catalana d'Amèrica (i III)

Autor: Francesc Magrinyà

Data de publicació: 27-04-2016

Tercera i darrera part de la crònica del XVè Simposi. Institucions catalanes eliminades i la creació d'Espanya el 1716. Qüestions de metodologia i cronologia de la història. Altres investigacions. L'INH i la societat catalana (el paper dels periodistes, l'impacte polític de l'INH, la veritable descoberta d'Amèrica i les escoles).

[Enllaç a la 1a part]

[Enllaç a la 2a part]

“¡Estamos en España!” El tricentenari de la il·legal Nació Espanyola. Els significats actuals d'Espanya i espanyol. Institucions catalanes esborrades.

Introducció

Com tots sabem, entre el 1707 i el 1716 Felip IV de Catalunya i V de Castella va imposar por el justo derecho de conquista els Decrets de Nova Planta als diferents estats de la Nació Catalana. Des del 1707 fins al 1715, tots els regnes de la Nació havien caigut derrotats a la Guerra de Successió (1700-1715). Els Decrets de Nova Planta van significar la supressió total i absoluta del règim constitucional de cadascun de les entitats polítiques catalanes, mentre que s'hi establia l'organització política pròpia del Regne de Castella i el castellà com a única llengua oficial. És aleshores que neix Espanya com a nació i entitat política unitària. Neix, però, com una nació il·legítima perquè es fonamenta en el dret de conquesta i el dret de conquesta no és font de cap mena de dret. En efecte, amb els darrers decrets del 1716 referents al Regne de Mallorca, sorgeix factualment l'estat/nació espanyol –per bé que com a entitat jurídica, una entitat jurídica també fraudulenta, caldrà esperar un segle i mig més--. Tornem-hi. Espanya neix el 1716 i

no abans. L'Espanya actual neix el 1716. La Nació Espanyola neix el 1716. Ho repeteixo, no abans. És a dir, que és precisament aquest any 2016 quan s'escauria que qui ho vulgui commemorés el tricentenari de la fundació d'Espanya, el tricentenari de la fundació de la Nació Espanyola. I és que a partir del 1716 Espanya passa de ser entesa, d'una banda, com un conjunt de regnes peninsulars i independents que comparteixen un mateix monarca -- malgrat que cadascun d'ells era regit pels propis costums i lleis i malgrat que l'eina de comunicació era la llengua pròpia de cada regne—a, d'una altra, ésser considerada com una sola entitat política i jurídica que es fonamenta en el Regne de Castella, en les seves lleis i en la seva llengua, als quals resten subordinats els nadius dels territoris que havien conformat la Corona Catalanoaragonesa. Dit sense embuts, Espanya és actualment Castella i els regnes per ella dominats i amb la llengua castellana com a única eina de comunicació obligatòria per a tothom. Paral·lelament als fets històrics, el gentilici espanyol --que és segurament d'origen occità-- modifica el seu significat. Si el 1698, posem per cas, espanyol ho era tota persona nativa de la Península Ibèrica --els portuguesos han anat reivindicant la seva espanyolitat, és a dir, aquesta mena d'espanyolitat, fins a mitjan segle XIX-- i sobretot tota persona que pertanyia a UN DELS REGNES INDEPENDENTS. D'aleshores ençà, UN ESPANYOL ÉS ARA UN SÚBDIT DEL REGNE DE CASTELLA I DELS TERRITORIS INTERIORS ANNEXIONATS, EN TANT QUE REGNES DOMINATS, A AQUELL, I REGITS PER LES LLEIS I LLENGUA DE CASTELLA. En conseqüència, quan un dia de març de l'any 2016 un català de tota la nació o un aragonès és identificat o s'autoidentifica d'una manera més o menys inconscient i acrítica com a espanyol no està fent sinó confirmar, acceptar i acatar, deixant de banda l'aspecte purament administratiu, la dominació que va aparèixer amb tota la seva cruïsa més de tres segles abans. O agafem un altre exemple: l'expressió tan agressiva amb què alguns espanyols castellanoparlants s'autoafirmen com a tals. Amb aquesta expressió, aquestes persones sovint --massa sovint!-- exigeixen que els parlem, dins la Nació Catalana o en la basca o en la gallega, en la seva llengua castellana. O bé donen entenent que no aprendran a parlar ni parlaran, si la saben, la nostra llengua catalana bo i vivint als Països Catalans. Parlo de la locució tan desagradable “¡Estamos en España!”. Bé, aquesta expressió i el fet de no voler parlar català als PPCC, ni tan sols si s'està de cara al públic, són unes manifestacions més d'una actitud de conqueridor i de sentiment de superioritat. És evident que aquesta actitud és producte de l'assimilació interna amb què tota la maquinària d'estat espanyola ha anat imposant el dret de conquesta i el paper privilegiat per a la llengua castellana durant tres-cents anys des del 1716. Jo, personalment, no estic disposat com a català a ser una persona dominada a la meua terra ni a parlar cap altra llengua que la meua a casa meua ni a contribuir a la seva invisibilitat. I doncs, ni em considero ni em sento espanyol ni crec que el castellà hagi de tenir un paper oficial a la Nació Catalana. Respectat i ensenyat, sí, es clar. No m'identifico amb el significat actual dels termes “Espanya” o “espanyol” ni amb el paper oficial d'ara que exerceix la llengua castellana dins la Nació Catalana. Ni d'altra banda, em sembla correcte que moltíssims dels meus compatriotes canviïn de llengua per un sentiment d'inferioritat o pusil·lanimitat propiciats, en darrera instància, també per la interiorització de l'esperit dels decrets de Nova Planta. D'altra banda, no cal dir que la Nació Catalana i el seu règim polític i jurídic és molt més antic que el de la Nació Espanyola --una altra cosa és el de la Nació Castellana--. Els primers exemples cal anar a cercar-los en la promulgació dels primers Usatges de Barcelona fets per Ramon Berenguer I i Almodis de Marca l'any 1068 (per a l'Aragó, encara independent, en els Furs de Xaca del 1063 aplegats pel rei Sanç Ramires). O, d'una banda, a la promulgació sota les ordres de Jaume I dels Furs d'Aragó el 1247 i, de l'altra, la dels de València el 1261. I doncs, en comparació, Espanya, l'organització política i jurídica de la Nació Espanyola, porta com a mínim un retard de 450 anys si prenem com a punt de referència la creació del darrer cos legislatiu fundacional dins la Nació Catalana, que són els citats Furs de València.

El dret català: costums, llibertat, principis i pactisme us. Lleis repressives, dominació, absolutisme i autoritarisme

Precisament, la comunicació d'en Lluís Botinas (30) vol desvetllar les nostres consciències a l'entorn del cos legislatiu de la Catalunya pre-borbònica i el de les institucions catalanes que van desaparèixer arran de la maltempada de la Guerra de Successió i es proposa de despertar el nostre interès davant la necessitat de recuperar-les. En Botinas comença la seva intervenció mostrant com l'actual Presidenta del Parlament de Catalunya, na Carme Forcadell, presenta un exemplar de les darreres Constitucions Catalanes. Na Forcadell afegeix que volem recuperar-les i que són un model a seguir. En Ll. Botinas prossegueix el seu parlament fent-se ressò d'unes paraules del jurista madrileny Francisco Díaz de Tejada. Aquests mots són un cant al dret i a les constitucions catalanes de l'Edat Mitjana. En Tejada en remarca, segons ens fa saber en Ll. Botinas, l'extrema modernitat i el profund sentit de respecte per la llibertat humana que aquelles traspuen. Les constitucions catalanes són, per al jurista de Madrid, tan excel·lents, que fins i tot les col·loca entre els assoliments més importants de la civilització universal. Son la consecució de la fórmula de libertad política más perfecta de la Edad Media. Mercès a elles, Catalunya no va patir ni dictadors ni caudillos. De més a més, afegeix Tejada, les constitucions formaven una part fonamental de l'ànima col·lectiva dels catalans. Vet ací fins a quin punt les nostres constitucions eren sentides com a quelcom d'íntim i propi pels nostres avantpassats. En Botinas continua la comunicació afirmant que les nostres lleis reflectien unes maneres particulars d'entendre el món i de viure la vida, les quals estaven clarament confrontades amb les de Castella, molt més autoritàries i jeràrquiques. I aquesta manera de fer castellana es va imposar a la Nació Catalana amb els decrets de Nova Planta. En altres mots, assistim a una lluita de l'opressió contra la llibertat. Per això, en Lluís Botinas va a l'arrel del problema i posa damunt la taula les

PREGUNTES CAPITALS que atenyen a la voluntat de ser nostra com a catalans. Són les següents: som de debò lliures els catalans? Volem o no els catalans recuperar la llibertat, la nostra llibertat col·lectiva com a poble lliure? I és que, estant com estem sotmesos a l'estat, les lleis i la nació espanyoles, això és impossible! A continuació, el comunicant esmenta un escrit de l'historiador Ferran Soldevila en què aquest explica algunes de les característiques del dret català. Segons en Soldevila, el dret català no és sinó una fixació escrita de les normes concretades per la llibertat d'actuació. Dit altrament, el dret català va de baix a dalt, mentre que el castellà és a l'inrevés. Per a en Ferran Soldevila el nostre dret antic s'assenta en quatre principis. El primer explicita que les nostres lleis eren paccionades. I això vol dir que tota llei era el fruit d'un acord o pacte entre l'autoritat i els governats. El segon remarca que eren els costums allò que generava les lleis i que, si hi havia conflicte entre ambdues normatives, prevalia la primera. El tercer i el quart es deriven d'aquesta filosofia jurídica segons la qual predominen els costums o usatges. D'una banda, tot ciutadà tenia permís a rebutjar una llei si aquesta anava contra el costum i, de l'altra, el ciutadà podia fins i tot deixar de complir una llei pel mateix motiu. El plantejament castellà seria tot un altre. A Castella, en cas de topada entre les dues normes de conducta, prevalia la llei sobre el costum. A més, les lleis no eren paccionades, sinó que el rey es la ley. Vaja, que ens trobem davant d'un cas de sacralització de la llei i de la monarquia. Segurament, dic jo, aquest devia ser el motiu fonamental perquè la monarquia de les Espanyes de Felip II es traslladés amb tota la seva burocràcia al centre de la Península. És a dir, la raó per què abandonés les riques, cultes, democràtiques i plenes de dinamisme terres de la Nació Catalana i canviés de regne. És evident que per a un rei li és molt més fàcil governar i fer créixer el poder personal si no hi ha organismes que li controlin, li qüestionin i/o li facin pactar aquest poder. I això no passava aleshores a Castella, regne en el qual el principi d'autoritat inqüestionable estava molt més arrelat. I és clar, perquè aquest trasllat fos efectiu, calia que el rei pactés amb l'oligarquia castellana. Els seus membres haurien exigint al rei de poder exercir un pes fonamental en el funcionament general de l'estructura de poder de la monarquia tant a Europa com a Amèrica. I, és clar, imposar un paper preponderant per a la seva llengua, adés en el camp de l'administració, adés en el camp de la cultura. D'aquí vindria l'obligació de traduir com qui diu tota la cultura en català al castellà i la tergiversació de la història. Seguidament, en Botinas ens fa cinc cèntims d'un llibre d'en Francesc Maspons i Anglasesell. En Maspons crítica els règims constitucionals espanyols del XIX perquè canvien el subjecte de l'absolutisme pel fet que aquest és transferit del rei al poder legislatiu. En canvi, el dret català sotmet tots els poders de l'estat als principis. Posteriorment, el comunicant posa quatre exemples de drets irrenunciables de què gaudien els catalans. Passo a citar-los. El poble català tenia dret de dur armes defensives i ofensives de dia i de nit i sense cap impediment (¿pot ser que aquest dret es traslladés als territoris que després serien els EUA?). Els catalans només estaven obligats a anar a la guerra si era per defensar la pròpia terra o bé si el rei o el seu representant hi estava al capdavant. Si les guerres tenien lloc a l'exterior, es recaptaven diners per poder pagar els professionals —els almogàvers devien ser ni més ni menys que això—. I l'últim: a Catalunya no es pagaven tributs, sinó que es feien contribucions. El nostre comunicant acaba la seva intervenció parlant-nos del fenomen de la insaculació, que va resultar ser una eina capital per lluitar contra la corrupció pública. Va ser creat per Ferran II. Segons aquesta pràctica, es posaven en un saquet uns paperets que contenien, cadascun, els noms de les persones que es presentaven a un càrrec públic. Posteriorment, un mà innocent d'infant en treia un, de paperet. I el nom que hi apareixia esdevenia la persona triada per exercir el càrrec en qüestió. Aquest càrrec era per a un temps limitat. Per als municipis i el Consell de Cent, un any. Per a la Generalitat, tres anys. Els exercents no es podien tornar a presentar després de tres o quatre insaculacions. No cobraven i, endemés, en acabar el càrrec, havien de donar compte de les seves decisions. Quan es construeix entre el 1707 i el 1716 l'Estat Espanyol, s'instaura a la Nació Catalana el sistema castellà o francès de la tria de càrrecs públics. És a dir, que els càrrecs són assignats a dit pel rei i/o els seus subordinats i molt sovint són vitalicis. Això es font de corrupció institucional perquè les persones triades no havien de retre comptes a ningú o només al rei i/o els seus subordinats. Per a en Botinas, l'Estat Espanyol ha basat el seu govern des del 1716 ençà a partir de la corrupció. En Lluís Botinas acaba la seva exposició dient que a Catalunya no té sentit parlar d'estat de dret. Ho argumenta afirmant que l'estat de dret és el domini de l'estat imposant el dret a la població. Segons ell, a Catalunya la llibertat i la justícia es dotaven d'un estat per poder tirar endavant la convivència social i la llibertat. I doncs, exactament al revés.

Les ciències exactes i la història de Catalunya. Plantejament general de la metodologia i cronologia de la història.

Introducció

En aquest apartat, s'agrupen les comunicacions que no parlen de qüestions concretes sobre el nostre passat sinó que tracten temes d'abast més general: de la metodologia i de la cronologia d'un tipus particular de fets del passat. En són tres. Per un cantó, n'hi ha una que té a veure amb una manera d'aplicar les ciències exactes a l'estudi de la història. Per l'altre, al simposi se'n van presentar dues que fan referència a la successió temporal dels fets històrics. Una d'aquestes obres la porta a una nova i revolucionària manera de concebre la cronologia universal de la història de la humanitat. L'altra, tracta de les concomitàncies cronològiques en dates de naixement i mort entre membres del casal de Borgonya, membres del casal dels Comtes de Barcelona i membres del casal de França.

La física i les matemàtiques com a eines de suport de la ciència històrica: eclipsis, vents, corrents marins, nàutica,

L'Albert Fortuny (31), que és enginyer, s'ha servit, en la seva intervenció, de la física i les matemàtiques, en tant en quant possibles ciències auxiliars de la història, per confirmar tesis a què han arribat alguns investigadors després de moltes recerques. En Fortuny enceta la comunicació bo i recordant el mètode científic que va descobrir en Descartes. En Fortuny el descriu així: el mètode científic parteix d'unes dades i a partir d'aquestes formulem unes hipòtesis i desenvolupem una teoria. Aquesta teoria ens porta a una llei o a un model, amb el qual fem comprovacions o previsions amb noves dades experimentals. A partir d'aquí, es torna a començar el cicle, un cicle que no té fi. El que es fa no és sinó crear models. De primer, hi ha l'observació de dades i amb elles bastim el model. Doncs bé, la història, continua en Fortuny, és una ciència com qualsevol altra. I, com a tal ciència, usa el mètode científic. El mètode científic és, doncs, del tot aplicable a la història. La ciència històrica també crea models, uns models que descriuen episodis del passat. Quin problema tenim amb la ciència històrica? Doncs és molt senzill. La història l'escriuen –o reescriuen– els vencedors. I què fan els vencedors? Canviar, modificar, suprimir i tergiversar les dades experimentals que no volen que passin a la posteritat o que volen que hi passin d'una determinada manera, la qual cosa no sol esdevenir-se en les ciències de la natura. I és que en elles, tothom es dedica a mesurar les dades amb la màxima exactitud. Els científics les transmeten a d'altres investigadors perquè aquests creïn models el més exactes possibles i conformes a la realitat. Aleshores, si en història es canvien, se suprimeixen i es tergiversen les dades, també surten tergiversades i canviades les explicacions dels fets històrics. Ara bé, com que les explicacions resultants són molt sovint fruit de dades falses, els models d'explicació en surten afectats. Grinyolen, van plens de contradiccions, són inversemblants. Per tant, el relat històric resultant no és científic, no és fiable. L'exemple més clar que tenim d'això és la descoberta d'Amèrica. El que cal, llavors, és tornar a començar a fer recerca de dades, aïllar les contradiccions i cercar-ne de noves, de dades, unes dades que siguin capaces de superar aquestes contradiccions, i, a partir d'aquí, aixecar un nou model general que expliqui de la manera més exacta possible els fets d'un espai de temps de la història. És d'aquesta manera com en Pep Mayolas, així com ens recorda en Fortuny, va descobrir la veritable identitat d'Hernan Cortès, que a hores d'ara ja sabem que es tracta d'Alfons-Felip d'Aragó Gurrea-Torrelles. En Fortuny continua: com podem assegurar que les noves dades que trobem no estan manipulades? Doncs una solució seria cercar dades que no poden ésser susceptibles de manipulació per la censura o que li han passat per alt, que són veritats “absolutes”, veritats que s'obtenen de les ciències com la física i les matemàtiques. Per exemple, dades que facin referència a l'astronomia. D'aquesta manera, s'ha pogut provar l'afirmació d'en Pep Mayolas quan assevera que l'eclipsi total de sol del 30 de juny del 1478, registrat pel cronista conegut com Andrés Bernáldez, es va veure complet no pas des de Sevilla, on l'esmentat Bernáldez o el censor situen en aquella data els Reis Catòlics, sinó des de València. És a dir, que escriure Sevilla per comptes de València és una dada manipulada, mentre que el fet de l'eclipsi no. La dada sobre aquest eclipsi la va trobar l'Àlex Sendra en els registres d'eclipsis de sol de la Nasa. Seguint amb el que diu en Fortuny, passo a citar un segon exemple. En Manel Capdevila fa ús de la física, la cartografia i la ciència de la navegació per demostrar que en Colom va falsejar les dades de posició de la ruta cap a Amèrica. Ho va fer així perquè quedessin dins els límits que el tractat dit de Tordesillas reservava per a la Corona Catalana. Un tercer exemple. El comunicant es fa ressò de la manera com en Pere Forès es va valer dels seus coneixements en física i meteorologia per provar la impossibilitat de la tornada d'en Colom per les Canàries en el seu primer tornaviatge. Com que la ciència meteorològica ens avisa que els vents i els corrents marins actuals són els mateixos que els que hi havia al segle XV i actualment no es pot arribar d'Amèrica amb vaixells de vela per les illes Canàries, forçosament havia de passar el mateix a l'època d'en Colom. El Descobridor, doncs, no va tornar per les Canàries. Cito encara molt de passada un altre exemple. L'estadística matemàtica i el càlcul de probabilitats ens demostren per mitjà del teorema de Bayes el següent: hi ha un 91% de probabilitats que les quatre imatges de fons observades en la Gioconda estiguin relacionades amb la figura central. I això vol dir gairebé amb certesa total que en el llenç el paisatge “parla” de la figura central i que la figura central “parla” del paisatge. A l'últim, en Fortuny aplica la lògica matemàtica a la filologia. Ho raona si fa no fa com segueix. “Si del Tirant lo Blanc i el Llibre de les Dones en tenim una primera edició original en català i una mala traducció en castellà, com ens ha fet veure n'Àlex Sendra; si els errors gramaticals del Tirant i el Llibre de les Dones en castellà provenen d'una mala traducció de l'edició en català del dits Tirant i Llibre de les Dones, aleshores, si trobem els mateixos errors gramaticals en una obra arribada en castellà, podem afirmar que aquesta darrera obra també és una mala traducció d'una obra redactada originàriament també en català, encara que aquesta no ens hagi arribat”. I d'obres en castellà d'aquesta mena al Segle d'Or, n'hi ha un fotimer...

Una nova cronologia per explicar la història de la humanitat: Fomenko

L'Andreu Marfull (32) ens parla en la seva comunicació de La Nova Cronologia del matemàtic i historiador Anatoly Fomenko. Segons que ens assabenta en Marfull, Fomenko presenta un instrument de manipulació de la història poc o gens explorat en les línies d'investigació que qüestionen l'autenticitat de cròniques i/o documents antics. Es tracta, diu en Marfull, de la manipulació de la cronologia oficial. I com es feia? Doncs Invertint els fets o traslladar-los a altres èpoques. Aquesta manera d'actuar damunt la història es converteix en una forma de distorsionar els propis fonaments d'aquesta. I pel que es veu, diversos arguments li donen cos. Aquesta pràctica, d'acord amb les investigacions

liderades pel prestigiós matemàtic rus, es troba, per exemple, en la creació artificial de falses genealogies, de falsos imperis o, fins i tot, de falses civilitzacions. Nombrosos documents ho testifiquen. En Marfull posa com a exemples els zodíacs dels temples funeraris egipcis. De tots els que es conserven complets, afirma el conferenciant, no n'hi ha cap que faci referència a una data anterior al segle XII després de Crist. Respecte la duplicitat de les genealogies, es troba la manifesta entre els reis d'Israel dels segles X-VI abans de Crist i la dels emperadors del Sacre Imperi Germànic entre els segles X-XIII després de Crist, d'entre moltes altres. De la mateixa forma, un altre episodi més proper a la història de Catalunya es trobaria subjecte a una manipulació cronològica. Es tractaria del Tractat de Tordesillas, de l'any 1494. Segons en Fomenko, en aquella època no es coneixia, oficialment, l'existència del continent americà, i tampoc la dimensió real del món. Així, doncs, si seguim la lògica del científic rus, no té sentit que en aquell any 1494 es fes el repartiment del món. I encara menys que es fes en nom de Castella i Portugal. I això, entre altres coses, perquè, segons que pensa en Fomenko, fins aleshores ni Portugal ni Espanya (emprant la seva terminologia) no havien tingut una prou rellevància en la història de la humanitat que ho justifiqués. Com a recordatori, Fomenko ens fa memòria del fet que els regnes hispànics havien necessitat vuit segles per "reconquerir" Ibèria als àrabs. Al darrere de tot plegat, en Fomenko hi creu veure una manipulació a gran escala, manipulació que té a veure amb una acumulació de poders inèdita a la Península Ibèrica des de finals del segle XVI fins al segle XVII. En definitiva, L'Andreu Marfull pensa que la Nova Cronologia fomenkiana ens dóna arguments que en ells mateixos esdevenen una línia de treball que, com a mínim, val la pena explorar.

Concordances cronològiques entre els prínceps del Casal de Barcelona, del Casal de Borgonya i del Casal de França des del segle XI al XIII

L'Ivan Giménez (33) aprofundeix, en consonància amb les investigacions de l'Andreu Marfull, en la seva línia de recerca sobre les, pel cap baix, curiosíssimes correspondències respecte de dates de naixement i de mort de membres de les diferents dinasties europees. És a dir, que hi ha un patró numèric que afecta distintes nissagues nobles del continent. Segons aquest patró, personatges de diferents casals segueixen a la vegada, si els comparem entre ells, una mena de regla numèrica a l'hora de néixer i de traspasar. Doncs bé, aquesta vegada l'Ivan Giménez compara en un primer moment les dates de naixement i mort de membres de la nissaga dels Comtes de Barcelona/Reis d'Aragó i la dels Ducs de Borgonya. I això durant una seqüència de dos-cents anys, és a saber, des del segle XI al segle XIII. Finalment, el comunicant afegeix a les esmentades relacions un tercer casal: el llinatge Capet de França. Però en aquests moments ja estem de ple en el segle XIII. En Giménez comença la intervenció dient el següent: Robert I duc de Borgonya i Ramon Berenguer I comte de Barcelona moren tots dos l'any 1076 i reben el sobrenom de "El Vell". A la següent generació, observem que Eures I de Borgonya neix el 1053, mentre que Berenguer Ramon II de Barcelona podria haver nascut el 1058. Hi ha, doncs, una diferència de cinc anys. Ara bé, el primer mor el 1097 i el segon el 1102. I doncs, hi ha també cinc anys de diferència en la mort de l'un i l'altre. Per altra banda, Ramon Berenguer IV de Barcelona i Eudes II de Borgonya traspassen el mateix any: el 1162. Amb Alfons (o Ramon) I "el Cast" i Hug III de Borgonya, hi tornem a veure un cas de correspondència numèrica. Alfons seria desplaçat en quatre anys a l'hora de néixer i morir respecte de n'Hug, car aquest darrer neix i mor quatre anys abans que el primer. Així, tindríem que el període de vida d'Hug és 1148-1192 i el d'Alfons 1152-1196. També s'ha de dir que Alfons I de Catalunya/Aragó neix el mateix any que el rei anglès Ricard Cor de Lleó. Aleshores, en Giménez afegeix en les correspondències cronològiques un tercer territori: França. Així, posa en contacte les dades de naixement i mort de Jaume I de Catalunya, Hug IV de Borgonya i, finalment, Lluís IX de França. D'antuvi, s'adona que Lluís IX es troba en un any dins l'interval vital d'Hug IV. I és que el primer neix el 1213 i mor 1271, mentre que el segon neix 1214 i fa 1270. Però encara hi ha més. El trajecte vital d'Hug IV i Lluís IX resten inclosos dins el període de vida de Jaume I (1208-1276) en cinc i sis anys, respectivament. En efecte, per a n'Hug IV tenim, repetim-ho, el trajecte 1213-1271 i per a en Lluís IX, 1214-1270. Després, què veiem? Que els tres monarques són menors d'edat a l'hora d'obtenir els respectius territoris en herència per la mort dels respectius pares. En Giménez prossegueix les seves descobertes fent-nos adonar que Jaume I i Hug IV arriben al tron a l'edat de cinc anys. A continuació, el comunicant s'endinsa en l'analogia cronològica dels sengles descendents i dels sengles matrimonis. Quant als descendents, n'Ivan Giménez es fixa en el fet que tant en Jaume, com n'Hug i en Lluís tenen cadascú un primogènit que morirà a la dècada dels 60 del segle XIII sense succeir llurs pares respectius. Qui ho farà serà el fill següent en les tres dinasties. Pel que fa als matrimonis veiem el següent: el trajecte de vida de Violant de Dreux, la primera esposa d'Hug IV de Borgonya, és 1212-1248, i aquest trajecte vital està desplaçat en relació al de Violant d'Hungria, que neix el 1215 i mor el 1251, en tres anys. A tot això hi afegim que Felip III de França, fill de Lluís IX, mor el 1285, com Pere II el Gran de Catalunya. I no para aquí la cosa. Resulta que els trajectes vitals d'en Jaume II de Mallorca, el segon fill de Jaume I, i el d'en Robert II de Borgonya, el segon fill de n'Hug IV, també estan relacionats numèricament. Robert II resta inclòs dins l'espai de vida de Jaume II de Mallorca. El primer neix cinc anys després i mor cinc abans que el segon. El trajecte de Jaume II és 1243-1311. El trajecte de Robert II és 1248-1306. El comunicant acaba la intervenció comparant els intervals vitals de Beatriu de Navarra, segona muller d'Hug IV de Borgonya, i la de Teresa Gil de Vidaure, tercera dona de Jaume I. Entre ambdós personatges hi ha un decalatge de deu anys, puix que el trajecte de Beatriu és 1242-1295, mentre que el de Teresa és 1252-1285. En resum, com veiem, des del 1076 fins al 1276 hi ha unes correspondències cronològiques

més que curioses entre membres de diferents famílies regnants i que de cap manera poden ser casuals. Quina finalitat tenen? A quina idea obeeixen? Què n'hem de pensar? Quines conclusions en podem treure?

Altres investigacions

Sota el títol Altres investigacions apleguem tres comunicacions que no hem sabut lligar temàticament amb la resta de parlaments del simposi d'enguany. Cadascuna d'aquestes parla d'una qüestió diferent de les altres dues. De primer, farem un resum de la xerrada del comunicant Lluís M. Mandado, la qual versa, entre altres coses, sobre la possibilitat que el Cid fos un guerrer d'origen català. En Lluís Batlle exposa la segona, que s'ocupa sobre els bruscos canvis que es registren en la llengua castellana des del segle XVI ençà. La tercera i última gira a l'entorn dels possibles restes oblidats de religiositat precristiana al Solsonès i va a càrrec de la Montse Montesinos.

El Cid, català? Una nova explicació de la Reconquesta.

En Lluís Maria Mandado (34) fa la presentació del seu llibre *El Cid de València era català*. Enceta aquesta presentació afirmant que hi ha molts motius per dubtar sobre l'explicació oficial de la manera com s'ha fet Espanya des de l'Edat Mitjana. Per això, el llibre té el subtítol *Com i quan els catalans van fer Espanya*. Per començar, ens diu que tots els noms amb què es va designant "Espanya" fan referència a la costa mediterrània: Hispània, Ibèria Gòtia... Fins i tot, la primera capital "espanyola" va ser Cartagena, una ciutat que encara al segle XVI s'hi parlava català. En Mandado defensa la tesi que ja de temps molt reculats es funda Espanya des de Barcelona. Considera que al segle VIII, amb l'arribada dels musulmans, els gots són expulsats de la Península i es refugien al territori franc d'enllà dels Pirineus. Al cap d'uns anys, però, aquest poble germànic s'alia amb els esmentats francs i tots dos pobles retornen a la península i arriben fins a Barcelona i la conquereixen. Aleshores, es crea la Marca Hispànica, la capital de la qual és Barcelona mateix. Ara bé, al mateix temps, es fa també una operació militar genera de més gran abast que arriba fins a Oporto i que abraça tot el nord peninsular i el Cantàbric. Tot, doncs, en una mateixa campanya militar. Barcelona n'esdevé també la capital i el seu cabdill és el marquès d'Espanya. En efecte, el comte de Barcelona és el marquès d'Espanya i duc de la Gòtia. El barceloní és, en definitiva, el rei dels gots, tot i que, en realitat, segons en Mandado, no pot usar el mot "rei" perquè ell està supeditat als francs. Aleshores, segueix el comunicant, arriba el feudalisme, de manera que els territoris es van fragmentant. I això vol dir que apareixen nuclis feudals, com ara el de Pamplona i els d'altres entitats en direcció a Finisterre. El comunicant pensa que el cabdill conegut com Don Pelayo no va existir com a tal i que les accions llegendàries que trobem a l'entorn d'aital personatge passen en realitat a l'entorn de Llúvia, a la Cerdanya. Aleshores, què ha passat? En Mandado creu que tot el que s'ha esdevingut aquí, a Catalunya, ha estat traslladat al que serà Castella. I per què passa això? Perquè aquells nobles gots que s'estaven als territoris que giraven a l'entorn de la influència de Barcelona, arriba un moment que els interessa traslladar tot el seu patrimoni històric al nou regne que s'han muntat a la seva conveniència: el que serà Castella. I és que als territoris catalans hi ha un Parlament, una pressió fiscal, una hisenda i un control. En canvi, a Castella aquests nobles gots hi han muntat un paradís fiscal: un paradís feudal. Allí, podien fer-hi i desfer-hi el que volguessin. Però cal tornar a recordar que Castella era una part d'aquesta Hispània la capital de la qual es trobava a Barcelona. I doncs que està succeint? Doncs que les grans cases nobiliàries catalanes estan fent la Reconquesta cap a ponent. D'aquesta manera, per exemple, els comtes d'Urgell són els senyors de Valladolid. Els Cabrera o vescomtes de Girona són els senyors de Zamora, ciutat que era la capital de Galícia. I n'apareixen uns altres que es diuen de la Cerda, els quals en realitat tenen el cognom Cerdà --com ens va assabentar en el seu moment en Joanjo Albinyana-- i que són de la Cerdanya. Són els Cerdanya. I això explicaria el fet de trobar banderes catalanes a Castella. En Ll. M. Mandado prossegueix dient que quan t'assabentes que la història de Castella està falsejada, el fet d'afirmar que el Cid és un personatge català que hom ha castellanitzat cal incloure-ho dins aquest context de nobles catalans que han estat també castellanitzats o que ells mateixos s'han fet "castellans". En realitat, el Cid també pertany a la noblesa catalana. És un exemple més de noble got, de noble català. Aleshores, què passa? Doncs que si, per exemple, s'és comte d'Urgell i s'està a Castella, arriba un moment que el tal comte d'Urgell no usa a Castella el seu títol, sinó que es fa dir Ansúrez. O Lara. O Castro. O Medinaceli. Mentre que a Catalunya s'és comte d'Empúries, a Castella s'és duc de Medinaceli. Doncs bé, arriba un moment que tota aquesta noblesa davalla sud avall. Per això trobem les barres catalanes a Còrdova. I, Còrdova i Almeria, les conquereix el comte d'Urgell des de Valladolid. Ho fa des d'aquesta ciutat, diu en Mandado, perquè fer-ho des de Catalunya li resultaria massa ple d'entrebancs i car. Entre nosaltres hi ha parlaments, assemblees, impostos. I també el fet que la gent no vol anar a fer noves conquestes perquè té altra feina. Allí, en canvi, els nobles poden fer el que vulguin. Ara bé, els textos castellans de l'època, tots ells catalanegen... Des d'un altre ordre de coses, en Mandado pensa que tenen raó els valencians blavers quan diuen que Jaume I no va portar el valencià al Regne de València. Segon ells, el valencià/català ja hi era quan hi va arribar l'Alt Rei en Jaume. El català hi va arribar, en la varietat lleidatana, 140 anys abans que hi fes cap la host de Jaume I. I ho va fer amb el Cid. Efectivament, a València, hi havien arribat molt abans Ramon Berenguer III "el Gran" i el Cid. A més a més, Ramon Berenguer III ja havia conquerit Mallorca i s'havia casat amb una filla del Campejador, el conqueridor de la ciutat del Túria. En altres mots, el Comte de Barcelona dit "el Gran" ja havia fundat els Països Catalans més d'un segle abans. Havia fundat el Regne de València i el de Mallorca. En

canvi, en Jaume I els havia refundat tot dient que els fundava. Ens va enganyar Jaume I?

Dissonàncies de la llengua castellana

La comunicació d'en Lluís Batlle (35) segueix un biaix clarament lingüístic. Ens diu que fa un cert temps que està estudiant el castellà dels segles XVI i XVII. Sobretot, els canvis què aital idioma va experimentar aleshores i les explicacions que els experts han donat sobre la qüestió – per a ell, en bona part decebedores-- . El cas és que el que en Batlle ha observat és que aquestes transformacions lingüístiques van aparèixer d'una manera brusca: és a dir, uns canvis sobtats, ja sigui en l'àmbit de la fonètica, ja sigui en el de la gramàtica en general. El comunicant parteix de les investigacions que l'INH ha encetat en aquesta disciplina i dels rastres que ell ha anat trobant en obres que no encaixen en el relat oficial. Amb tot això, aventura una hipòtesi agosarada. És la següent: sospita que bona part del castellà de l'època –del castellà escrit, que és de l'únic de què òbviament en tenim constància—és en bona part una llengua inventada, la qual es va començar a escriure a mitjan segle XVI. I no només això, sinó que aleshores també s'inventa especialment la llengua castellana antiga. Així, en el camp de la morfologia trobem formes com tenedes, queriades, en lloc de teníais queríais. O bé besalla tenello per comptes de besarla i tenerlo. Aquestes formes, les observem per exemple en la estoria de España d'Alfons X o bé en el Conde Lucanor i la Celestina, per tal com ens han arribat fins als nostres dies. També en obres més modernes, que en teoria imiten el castellà antic, com ara el Primaleón (1536), el Quixot o el Guzmán de Alfarache. De fet, en Batlle ens ensenya que la invenció d'aquest castellà antic queda declarada explícitament en un llibre manuscrit d'Antonio de Torquemada, --un escriptor de cort que redacta un manual per a d'altres escriptors de cort--. Està escrit entre 1554/1574 i s'intitula Manual de Escribientes. El que s'hauria fet, continua el comunicant, és establir una nova llengua culta d'estat: que no és sinó una nova llengua dissenyada arran de la incorporació de Portugal a la monarquia peninsular. En Batlle pensa que assistim a una mena de barreja entre català i portuguès. Els escriptors i traductors dels Segles d'Or castellà traduiran a aquesta “nova llengua” culta de l'estat les obres del present i del passat, i que s'anirà perfeccionant fins a dia d'avui.

Religiositat arcaica al Solsonès

La Montse Montesinos (36) canvia, amb la seva comunicació, totalment de registre. Ens parla d'unes visites que va fer a unes restes megalítiques a prop de la ciutat de Solsona. La comunicant, seguint les informacions del llibre la Sardana i la Religió de les Bruixes (2015) d'en Jordi Bilbeny, considera que aquests construccions estarien estretament relacionades amb centres de religiositat pre-cristiana i que encara ara es poden trobar en diversos llocs de la nostra terra. Per exemple, al Solsonès i a la Segarra, unes comarques, ens diu la M. Montesinos, plenes de pobles ibèrics, necròpolis neolítiques, dòlmens i cistes --un tipus d'enterrament--. Els megàlits a què la M. Montesinos fa referència es troben en indrets gairebé oblidats i molt sovint amagats i apartats dels camins o senderons, tot i que de vegades, propers a restes arqueològiques ben conegudes. Aquelles construccions, a més a més, no estan documentades enlloc. És a dir, que hi ha una part del passat català que ens és gairebé desconegut perquè quasi ningú l'ha estudiat. Segons la comunicant, els recintes megalítics haurien estat una mena de santuaris en els quals els nostres avantpassats més allunyats en el temps --o potser no tan allunyats-- haurien celebrat alguna mena de culte pagà, el qual culte hauria sobreviscut, per bé que transformat, en els nostres contes, rondalles, llegendes i en els nostres balls i en el folclore en general. El cristianisme institucionalitzat va lluitar aferrissadament contra aqueixes pràctiques. Sobretot arran del Concili de Trento. I això, fins a fer-les desaparèixer gairebé del tot. I, amb elles, els homes i dones que les practicaven. Homes, i sobretot dones, assassinats sota tortura per la Inquisició o cremats Així, la M. Montesinos descobreix al Solsonès deixies d'aquest tipus. En concret, en llocs que reben noms tan suggestius com Roures --el roure era un arbre diví-- de la Fam, Serrats del Moro --registrat diversos cops i que fa referència al món pagà--, Font del Marrà --el marrà ha estat sempre una bèstia propícia als sacrificis rituals-- o les Petges. Allò que va despertar l'interès de la comunicant per aquesta mena de recintes va ser contemplar clots circulars de diferents mides en una superfície de granit dins dels quals se n'hi veuen uns altres --més menuts i fondos--. Aquestes marques en la pedra reben el nom genèric de “inscultures” i vulgarment “cassoletes”. La M. Montesinos explica que aquestes inscultures o cassoletes s'assemblen molt a les que surten fotografiades a l'esmentat llibre la Sardana i la Religió de les Bruixes (2015) i que són aquestes semblances allò que li va fer despertar la curiositat per aquests monuments sagrats.

El ressò de les investigacions de l'INH en la societat

Introducció

Han passat quinze anys des del primer simposi. S'han confegit diverses pàgines web encaminades a informar la gent sobre les sensacionals troballes a l'entorn del nostre passat esborrat. Se n'han escrit llibres. Finalment, s'ha creat l'entitat Institut Nova Història amb el mateix objectiu. L'INH ha anat aplegant més i més investigadors que han anat eixamplant enormement, com hem vist, els camps de recerca científica al voltant de la història de la Nació Catalana que va iniciar, continuar, diversificar i aprofundir en Jordi Bilbeny. La majoria de les tesis que n'han resultat cal qualificar-

les, sense cap mena de dubte, de revolucionàries. A més a més, a hores d'ara sabem que la tergiversació de la història no afecta només Catalunya, sinó també la història europea anterior al segle XVII i, com qui diu, la memòria escrita de tota la humanitat. I és que, com va escriure en Bilbeny, "hi ha un fantasma que recorre Europa –i la memòria col·lectiva de la humanitat!-- i aquest fantasma s'anomena censura". Doncs bé, quin impacte han tingut les tesis de NH dins la societat catalana, espanyola i europea? Com les han rebudes les principals institucions del país i defora d'ell? I la intel·lectualitat catalana i l'espanyola? I els centres de poder? Què en pensen les escoles, les universitats, els principals centres de recerca de dins i fora de la Nació? I els diaris i els mitjans de comunicació de masses nostrats i estrangers? Que n'opinen els catalans en general i no catalans del carrer? Fins a quin punt aquests n'estan assabentats? Com es pot fer arribar a més gent el missatge que la nostra història ha estat vilment manipulada? Com ens ho podem manegar perquè la informació amb què aquí es treballa arribi al carrer i se'n creï controvèrsia? Doncs bé, les tres darreres intervencions giren al voltant d'aquestes preguntes. La comunicació de l'Esther Sardans s'endinsa en el paper que els periodistes poden exercir sobre el que Nova Història planteja i sobre la millor estratègia que ells poden engegar per fer arribar a la gent les nostres investigacions. Per la seva banda, en Roger Mallola fa unes reflexions interessantíssimes i molt pertinents sobre la pròpia institució INH. A l'últim, en Jordi Indiano fa un repàs del tractament que els llibres de text escolars de Catalunya que tracten d'història fan de la descoberta catalana d'Amèrica.

El paper dels periodistes en la recuperació del nostre passat esborrat.

El periodisme i els mitjans catalans són nacionalistes espanyols.

Crear controvèrsia i fundacions. Enfrontar-se al poder. Ens cal un estat.

L'Esther Sardans (37), periodista que ha treballat a la ràdio, parla del paper que pot exercir el periodisme quant a la recuperació de la nostra història censurada. Per començar, diu que fer-ho és, per a la gent del seu mester, un repte molt difícil. I això és així, continua, per les especials característiques d'aquesta disciplina. I és que, a diferència de la història, que si es fa amb rigor segueix el mètode científic, el fonament a partir del qual s'aixeca el periodisme és, en canvi, tot un altre. El periodisme parteix de la interpretació. I això vol dir contrastar unes dades o fets puntuals que el periodista valora. És a dir, que en l'ofici periodístic no importa tant la recerca de la veritat, assevera, com contrastar i interpretar dades, fets diversos o anècdotes. I aquests fets diversos, dades o anècdotes, el reporter els converteix en notícia. La comunicant es demana quina importància, quin pes específic té cercar el passat real en mig d'un món que construïm cada dia a base d'aquests fets diversos o puntuals, d'aquestes dades, d'aquestes anècdotes, d'aquestes immediateses. En altres paraules, la comunicant es pregunta de quina manera els periodistes poden, a partir d'aquesta realitat, ajudar a fer reflotar el nostre passat col·lectiu esborrat. L'Esther Sardans respon ella mateixa aquestes preguntes. Per desgràcia, afirma, el periodisme, el periodisme clàssic, no sent, ara per ara, la necessitat d'assumir ni d'adquirir una mínima responsabilitat sobre la història de Catalunya, i encara menys si aquesta està malmesa o estripada. ¿Què es podria fer per capgirar aquest estat de coses? La periodista pensa que això és factible per mitjà de tres iniciatives que estan molt interrelacionades. Heus-les ací: mirar de crear controvèrsia, fer de la història un negoci i, a l'últim, aconseguir un estat independent. Qüestió de la controvèrsia. La controvèrsia seria el combustible que podria posar al centre del debat aquesta ferida històrica. El periodisme pot lluitar per donar a conèixer el nostre passat reforçant els debats. El periodisme pot esmerçar temps perquè la gent s'hi impliqui, pot generar tensions i pot fer que aquestes tensions es transformin en controvèrsia. I això fins al punt que, al final, hi arribin a intervenir els experts i que aquests experts expressin el seu parer basat en el mètode científic. Ara bé, l'Esther Sardans ens adverteix que ara com ara la societat catalana no respon, en la qüestió que tractem, de la mateixa manera que com ho va fer, posem per cas, respecte de la guerra d'Irac. En aquella ocasió, la gent d'aquí s'hi va sentir molt implicada i va exigir al periodisme que s'esclairissin les manipulacions o les impostures –que no són altra cosa, diu, que un seguit de mentides que esdevenen "veritat"-- a què la violència d'estat sotmet els mitjans d'informació. Si ens hi fixem, tant la història oficial que l'INH tant denuncia com el tractament per part de l'estat de l'esmentada guerra comparteixen trets comuns: són el resultat de la manipulació i de la violència d'estat. La diferència es troba en el fet que la Guerra d'Irac va colpir la societat catalana --i l'europea--, mentre que no succeeix el mateix amb el nostre passat violentat. Hi ha la sensació, afegeix l'E. Sardans, que cada generació només pugui endurar un cert nombre d'impostures i que, ultrapassat aquest nombre, no en pugui aguantar més... El segon front que s'hauria d'explotar a parer de la comunicant agafa un caràcter eminentment economicista. Es tracta d'explotar el negoci que genera la recerca històrica. És a saber, guanyar diners investigant i explicant història. Aquesta activitat està molt escampada en el món anglosaxó. Allí, hi esmercen diners, energia i temps. Els anglosaxons han fet recerca històrica sense complexos i a partir d'ella han fet negoci editorial i audiovisual. Han entès que la recerca en història és una font constant de continguts, uns continguts que són susceptibles d'esdevenir mercaderies amb les quals guanyar diners. Per això no els importa reinterpretar sense complexos la història les vegades que faci falta. Reinterpreten la seva, d'història, però també la universal. La de l'antic Egipte, per exemple. Nosaltres podríem fer el mateix, adés des de l'àmbit privat, adés sobretot des de l'àmbit públic. Cal que la societat catalana creï institucions i fundacions que estudiïn el nostre passat. La gent hi ha de destinar diners. Caldria que una revista de divulgació històrica, com Sàpiens, posem per cas, es dotés de canals audiovisuals i d'altres

capçaleres des de les quals fos capaç d'influir en els rectorats de les universitats i dels seus departaments d'història a fi de fer prevaler els seus interessos que es deriven de les seves investigacions. Fins aquí, doncs, hi ha si més no, dues maneres de fer arribar al gran públic la nostra història tergiversada. Ara bé, cal que els periodistes actuïn sense complexos. I vet ací el gran cul-de-sac a què estan sotmesos encara els nostres reporters. Els complexos i les pors de tota mena. L'Esther Sardans afirma categòrica el següent: el periodisme català està ple de complexos. I no només el periodisme català, sinó la societat catalana mateix. Aleshores, la comunicant introdueix el tercer eix amb el qual es pot encarar el problema: la sensibilitat nacional, el patriotisme, l'estat propi, la independència. Tanmateix, en aquest respecte, la reportera, que coneix molt bé el gremi, ens assabenta de quina és, en aquests moments, la realitat nacional dins del periodisme català. La següent: Sardans està convençuda que el periodisme de Catalunya no té encara una sensibilitat nacional amb referent català que sigui majoritària entre el col·lectiu. Pot semblar que sí que la té, però és una sensació que no es correspon amb la realitat. Al contrari, els nostres periodistes, la nostra premsa, els nostres mitjans audiovisuals tenen una sentiment nacional espanyol i actuen amb sentit d'estat espanyol. Aquests periodistes exerceixen la raó d'estat, la de l'estat espanyol. En canvi, els jornalistes que se senten patriotes catalans —minoritaris— i que poden estar interessats a escampar els nous descobriments al voltant de la nostra història manipulada topen amb el mur que ens avisa que, com que no tenim estat, doncs tampoc tenim raó... d'estat. Si un periodista que abraça l'ideal de la independència i treballa en un mitjà contrari a l'estat independent català vol indagar sobre el nostre passat, es trobarà que rebrà interferències i pressions. I és que un periodista no és lliure per explicar tot el que vulgui i com ho vulgui. Un periodista no és lliure per decidir què és notícia i què no. I menys en aquesta mena d'investigacions. Per tant, es fa difícil que la majoria dels nostres professionals i els nostres mitjans se sentin encuriosits o cridats a recuperar el nostre passat. Perquè aquest estat de coses canvíi, cal aconseguir un estat propi. Hi insistim. La conseqüència que se'n treu del que anem dient és molt clara: cal que els catalans ens hem de dotar imperiosament d'un estat. Amb un estat independent català, el nombre de periodistes i empreses de mitjans de comunicació amb sensibilitat catalana augmentarà enormement. A més, el fet d'autoreferenciar-nos políticament provocarà que d'una vegada per totes ens autoreferenciem històricament. I, és clar, també lingüísticament. I s'aconseguirà, a més a més, que els periodistes, els mitjans de comunicació i la societat catalana en general s'alliberin de molts dels seus complexos. Mentrestant, però, paga la pena que els periodistes tinguin més coratge per arribar al final de les coses, encara que hagin d'enfrontar-se amb els grans poders, que, al capdavant, diu la comunicant, no són tan, tan ferotges.

Veritat i poder: la història, l'estat i l'INH

Un nou sistema de veritats socials per a Catalunya i per a la civilització occidental

La intervenció d'en Roger Mallola (38) ve a ser una reflexió de teoria política al voltant de l'Institut Nova Història com a centre de recerca. En Mallola fa una mena de balanç d'aquesta entitat després de quinze anys de simposis. Formula una reflexió sobre la producció del coneixement històric de tal institució. Però no pas una reflexió sobre la qualitat dels seus continguts o de les investigacions que han tingut lloc en el seu si, perquè considera que aquestes investigacions són excel·lents. No. Va més enllà. El comunicant parla de l'INH com actor social --del seu paper dins la nació-- i del tractament que ha rebut fins ara des de les institucions o, més en general, des de les estructures de poder. És evident que l'Institut ha generat un impacte dins la societat catalana i que aquesta hi ha reaccionat. Per copsar bé aquest impacte i la reacció corresponent, en Roger Mallola se serveix de dos conceptes estretament units i extrets de la teoria sociopolítica del filòsof francès Michel Foucault. Són "la veritat" i "el poder". El ponent parteix del fet que tota societat s'estructura a partir d'un sistema de creences. Si es pot parlar de societat, forçosament s'ha de donar compte d'un grup humà que comparteix un sistema bàsic de creences. Unes creences mínimes, de perfil molt baix, implícit, és a dir, d'idees sobre la realitat que es donen per descomptades. Si analitzem aquestes creences sota el prisma de la teoria política, aquestes reben també el nom de "veritats". No pas de veritats científiques, sinó de veritats socials. Què està fent, doncs, l'Institut Nova Història en aquest sentit? L'INH està creant un nou sistema de veritats, que no només són científiques, sinó que també tenen un impacte social i polític. Seguint Foucault, en Roger Mallola afirma que el poder se sustenta i es legitima a través del sistema de veritats socials. Per exemple, si els catalans acceptem que la unitat d'Espanya és una veritat social, un implícit que es dona per descomptat, una veritat que no es pot trencar, aleshores la lluita de la nació catalana arriba a un atzucac. Ja no pot avançar més. I si no avança, retrocedeix. Però si, en canvi, la Nació Catalana sencera qüestiona aquesta veritat, llavors el règim de poder de l'Estat Espanyol pot ser modificat profundament. I això és el que ajuda a fer l'Institut Nova Història. La producció científica de l'INH està desafiant amb solidesa científica, i d'una manera molt més profunda que no sembla, les veritats socials que s'han anat construint a l'entorn del poder polític espanyol, des de fa cinc-cents anys, però sobretot d'ençà que l'Estat-Nació espanyol va ser creat el 1716 amb el darrer Decret de Nova Planta. L'Institut Nova Història està fundant un règim de veritats socials nou, català --tot i que no només català--, alternatiu a l'espanyol, i molt més fonamentat que aquest. Des d'aquesta perspectiva, s'entenen molt bé les reaccions a la contra que aquesta institució està rebent des de fa tants anys. I és que el règim de poder espanyol se sent amenaçat, incloent-hi els historiadors oficials els treballs dels quals resten encara sota el règim de veritats que legitima aquest estat espanyol decimonònic. Com cal actuar en aquestes circumstàncies? En Roger Mallola entén que cal establir un diàleg amb la comunitat científica institucionalitzada,

malgrat que l'Institut Nova Història estigui rebent atacs per part d'algun dels seus membres. I és del parer que cal respondre'ls amb arguments sòlids si es fa una crítica constructiva i en el marc del pensament científic. Però si els raonaments de la ciència històrica es deixen de banda, llavors es tractarà d'incorporar la relació política entre la veritat i el poder en el context social, i fer-los veure fins a quin punt la seva crítica només esdevé una arma llancívola per seguir legitimant les estructures de poder de l'Estat Espanyol i el règim de veritats socials que el sustenten. Un règim de veritats socials que sovint no parteix d'una interpretació històrica coherent i significativa, sinó que ni tan sols està basat en la realitat dels fets. Finalment, en Roger Mallola tanca la seva exposició adreçant-se als membres de l'Institut i als seus simpatitzants i col·laboradors, i els alerta que la recerca de l'INH no només abasta la nació catalana, sinó tota la civilització occidental. I acaba la seva comunicació amb una frase que els aplega a tots, encoratjant-los i fent-los sentir dignes del valuós treball endegat fins avui, una frase que ell mateix reconeix que l'ha pres d'en Churchill, quan el gran estadista es va mostrar orgullós de l'exèrcit de l'aire britànic el 1940: "Mai tant pocs no han fet tant per tants". I amb aquesta cita tanca aquesta interessant ponència que enlloc d'història ha estat d'historiologia.

La descoberta d'Amèrica i els llibres de text escolars a Catalunya. Història oficial peldret i pel revés.

I arribem a la fi d'aquesta llarga crònica del XVè simposi d'Arenys de Munt amb la comunicació d'en Jordi Indiano (39). Aquesta tracta de la reacció del món escolar quant a la descoberta catalana d'Amèrica. També cloem amb la intervenció d'aquest comunicant la secció que fa referència al ressò que han exercit les investigacions de l'INH en la societat. Si amb el comentari de les dues comunicacions anteriors hem parat esment, per un costat, en la manera com el món del periodisme i, per l'altre, el de les institucions catalanes en general han entomat les investigacions del nostre Institut, ara posem l'ull en el mode com l'ensenyament mitjà ha recollit les recerques d'en Bilbeny i Nova Història. En concret, les investigacions a l'entorn de la descoberta catalana i primera conquesta d'Amèrica. Bé, en aquest sentit, el primer que cal dir és que alguns nois i noies comencen a estar assabentats del fet que hi ha possibilitats que el descobridor d'Amèrica fos català. Alguns. Pocs. Massa pocs. En general, però, sembla com si el professorat de Secundària de Catalunya i de tota la nació Catalana reguitrés davant la necessitat de replantejar-se seriosament els continguts sobre aquest afer, i doncs, davant la necessitat d'explicar-los renovats a llurs alumnes. En Jordi Indiano és precisament professor d'Institut i ha fet un repàs d'allò que, de la descoberta i posteriors conquestes, en diuen els llibres catalans de 2n. d'ESO dins l'assignatura d'història. El comunicant ha triat cinc llibres de text escolars d'editorials que tenen la seu a o el capital social a Catalunya, i que, per tant, se suposa que haurien de ser més receptives als temes que estan sortint els darrers anys --sobretot des de l'Institut Nova Història-- i, en concret, als que estan relacionats amb la noves troballes que expliquen la descoberta d'Amèrica. Els llibres pertanyen respectivament a cinc editorials, que són les següents: la Galera, Vicens Vives, Edebé, Santillana i Cruïlla. El resultat de la seva petita recerca és bastant trist, perquè aquests llibres de text escolars parlen d'una manera escarida dels fets que venim comentant i, a més, reproduïxen el mateix de sempre: la història falsa. I, consegüentment, els professors també. Detallem-ho una mica. Comencem, això no obstant, amb una sorpresa. Els llibres adduïts anomenen el Descobridor, sorprenentment, com Colom --amb m--, i per tant, a la catalana. És a dir, ni Colombo ni Colón. Semblaria, doncs, que a continuació en ells s'hi explicaria amb detall la catalanitat d'en Colom, de la descoberta i de la primera conquesta. Doncs no és així. La majoria --no tots-- d'aquests llibres ni esmenten la possibilitat que el nostre personatge fos català. Tanmateix, alguna editorial, com Cruïlla, explica el següent: "Colom era genovès, però també han circulat teories sobre la seva possible catalanitat". Han circulat no. Circulen. I de quina manera! D'altra banda, hi ha només les editorials EDB i Vicens Vives que entren una mica amb profunditat en la problemàtica de la descoberta, tot i que deixen de banda la segura catalanitat de l'empresa. Per a la primera editorial, la nació protagonista de la descoberta és Castella. I s'esdevé el mateix segons la segona: "Castella va trobar un nou continent". Mentrestant, el llibre de l'editorial Santillana té un apartat que parla de "les exploracions castellanques". Res de nou, vaja. Qüestió del finançament. El finançament de l'empresa va a càrrec, per descomptat, de Castella i la intervenció personal de la reina Isabel. I la venda de les seves joies no hi podia faltar (talment com en la sèrie Isabel)... Res d'en Santàngel, ni la cancelleria catalana, ni el paper del rei Ferran ni el de les corts catalanes. Port de sortida. Aquest és, no cal dir-ho, "Palos", "Palos de la Frontera" o "el port andalús de Palos", segons els llibres. Res del Pals d'Empordà. I, per descomptat, no se'n diu res que els Reis Catòlics rebessin en Colom a la primavera de 1493 a Barcelona després del seu primer tornaviatge. Així mateix, els esmentats llibres tampoc mencionen que l'organització del segon viatge es va fer al Cap i Casal català. Del lloc de la mort del nostre home, la majoria dels llibres citats no en diuen res. I si alguna editorial el menciona, apareix, encara, la ciutat de Valladolid, cosa que és falsa. Quant al nom del continent Amèrica, s'intenta, ens fa saber en J. Indiano, desvincular-lo d'en Colom. El llibre de l'editorial EDB, per exemple, diu: "Américo Vespucci, italià, no va tenir cap mena de relació amb en Colom". Res d'un Eimeric Despuig parent d'en Colom. Així mateix, la nacionalitat dels conqueridors Cortés i Pizarro segueix fil per randa els tòpics de sempre. Eren extremenys i les seves conquestes varen ésser incorporades al Regne de Castella. Cap príncep Alfons Felip d'Aragó Gurra-Torrelles que té en el seu escut les barres catalanes. I consegüentment, s'explica que els territoris conquerits són governats com a virregnats de Castella, obviant del tot que aquesta institució pertany a l'organigrama institucional de la Nació Catalana. I encara hi apareixen més falsedats: que l'únic estat beneficiari del comerç amb Amèrica va ésser el Regne de Castella. Etc. etc. etc. N'Indiano conclou el seu repàs afirmant que el panorama és desolador. No és fa res més que

repetir la història oficial. Quinze anys de simposis, afegeix, encara no han entrat a les aules ni als llibres de text. De tota manera, ens avisa que la Generalitat recentment ha actualitzat currículums i que l'estudi de la descoberta es farà, d'ara endavant, a 3r d'ESO. Des d'aquest curs, pel que fa a les qüestions que anem comentant, el contingut és molt més genèric. S'intitula així: "conquesta i colonització d'Amèrica". Aquí dins, segueix el comunicant, el professor hi podrà explicar qualsevol cosa. Les investigacions de NH, per exemple. Sembla, doncs, que la Conselleria d'Ensenyament resta oberta que s'expliquin les tesis d'en J. Bilbeny i de NH. A més a més, els nous continguts seran avaluats segons dos criteris que la Generalitat acaba de posar en funcionament. Per un costat, "sintetitzar les causes que van dur als grans descobriments d'Amèrica dels segles XV i XVI. Per l'altre "contrastar interpretacions diverses sobre la conquesta i colonització d'Amèrica". El mot "diverses" és molt interessant. Es veu, repetim, que la Conselleria d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya té en compte NH. En J. Indiano acaba la seva comunicació amb les següents conclusions. 1a.- El currículum actual (decret 187/2015, 25 d'agost) permet explicar les noves recerques. 2a.- Les editorials reproduïxen en els seus llibres la història de sempre. 3a.- Cal influir sobre el món editorial del llibre de text si volem canviar i atansar a les aules el relat històric de la descoberta d'Amèrica que s'acosti més a la realitat dels fets.

Crònica d'en Francesc Magrinyà Rull

PSDT: agraeixo a en Lluís Batlle que m'hagi fet arribar els enregistraments de cadascuna de les comunicacions. Sense la seva gentilesa, no hauria estat possible que aquesta crònica s'hagués realitzat detalladament.

Comunicants:

- (30) Lluís Botinas: Necessitat de conèixer i recuperar el dret i les institucions catalanes d'abans del 1714
- (31) Albert Fortuny: La física i les matemàtiques aplicades a la investigació de la història
- (32) Andreu Marfull-Pujadas: La Nova Cronologia d'Anatoly Fomenko
- (33) Ivan Giménez: De Barcelona a Borgonya: 200 anys de paral·lelismes
- (34) Lluís Maria Mandado: El Cid de València era català
- (35) Lluís Batlle: Testimonis controvertits de la història de la llengua castellana
- (36) Montse Montesinos: Els Serrats dels Moros, al Solsonès: uns espais religiosos oblidats
- (37) Esther Sardans, El paper dels periodistes en la recuperació del nostre passat esborrat
- (38) Roger Mallola: Veritat i poder: la història, l'estat i l'INH. Foucault i la realitat de la Catalunya actual
- (39) Jordi Indiano: La descoberta d'Amèrica i els llibres de text escolars a Catalunya